

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله تک‌نگاشت‌های
الگوی اسلامی ایران پیشرفت

اصلاح اقتصاد بخش عمومی؛ محور اساسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

رهبان فرزانه انقلاب اسلامی:

باید در طراحی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت
بر چهار عرصه‌ی فکر، علم، معنویت و زندگی تکیه شود
که در این میان، موضوع «فکر» بنیانی‌تر از بقیه‌ی عرصه‌ها است

در دیدار اعضای شورای عالی
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
۱۳۹۱/۱۲/۱۴

سرشناسه	: جعفری صمیمی، احمد، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: اصلاح اقتصاد بخش عمومی؛ محور اساسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
مشخصات نشر	: تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، انتشارات الگوی پیشرفت، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۵۴ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	: سلسله تک نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ ۴۶.
شابک	: ۵۰۰۰۰ ریال ۴-۳۶-۷۶۱۱-۶۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: فیبیا مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nli.ir قابل دسترسی است
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۴۳.
شناسه افزوده	: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، انتشارات الگوی پیشرفت
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۸۲۸۴۳

سلسله تک نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت:
اصلاح اقتصاد بخش عمومی؛ محور اساسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نگارش: دکتر احمد جعفری صمیمی (استاد گروه اقتصاد دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه مازندران)

ناشر: نشر الگوی پیشرفت، وابسته به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نوبت چاپ: اول، مهرماه ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۷۶۱۱-۳۶-۴

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۰۱۴۶۴۸ - ۰۲۱ ۸۸۶۳۴۰۰۸

www.olgou.ir

Email.olgou@olgou.ir

نشانی: تهران، خیابان جلال آل احمد، روبه‌روی بیمارستان شریعتی، شماره ۳
تمامی حقوق این اثر متعلق به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است.
مسئولیت دیدگاه‌های بیان شده در این تک نگاشت بر عهده مؤلفان محترم است.

پیشگفتار

تعیین مبانی، ارکان، چارچوب و مسیر پیشرفت کشور در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران باید با مشارکت گسترده و حضور همه جانبه دانشمندان، محققان، نخبگان دانشگاهی و حوزوی و جوانان این مرز و بوم صورت گیرد. به گواه تاریخ و تجارب گذشته، پیشرفتی همه جانبه و پایدار خواهد بود که مبانی اسلامی و اقتضائات ایرانی در آن توأمان مورد توجه باشد.

اینک مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در آستانه اتمام سه سال تلاش‌های علمی، تخصصی و فکری درباره پیشرفت اسلامی ایرانی، برگزاری نشست‌های علمی و تخصصی، تاسیس اندیشکده‌های مرکز، انتشار صدها مقاله ارزشمند و تهیه نقشه راه تدوین الگو و انجام برخی از مراحل آن، در نظر دارد با هدف تولید دانش و گسترش و تعمیق ادبیات موضوعی در حوزه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، آثاری را به صورت تک‌نگاشت‌های علمی فاخر منتشر نماید. تک‌نگاشت نوشتاری تخصصی و نیمه مبسوط است که توسط یک پژوهشگر خبره در یک موضوع خاص نگاشته می‌شود. تک‌نگاشت از نظر حجم و محتوا حد فاصل مقاله و کتاب است و نویسنده با پردازش و تحلیل یافته‌ها و مطالعات تخصصی پیشین و افزودن یافته‌های پژوهشی جدید خود و تحلیل جامع و منسجم آنها افق‌های تازه‌ای را در زمینه مورد بررسی می‌گشاید.

سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که در مجلدات مختلف منتشر می‌شوند، حاصل تلاش جمعی از استادان، اندیشمندان و محققان دانشگاهی و حوزوی است که مراحل مختلف نگارش، ارزیابی، ویراستاری، تدوین و انتشار را با نظارت متخصصان و اهل فن گذرانده است و در اختیار صاحب‌نظران قرار می‌گیرد. در پایان از مساعدت‌ها و تلاش‌های ارزنده نویسندگان تک‌نگاشت‌ها و داوران و مراکز مختلف علمی و پژوهشی که ما را در تهیه، تدوین و انتشار این سلسله یاری رسانند، تقدیر و تشکر می‌شود. امید است این محتوای علمی بتواند افق‌های نو و روشنی را در پیش چشم متخصصان دانشگاهی و حوزوی بگشاید و هر روز در طی مسیر تدوین و تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گام‌های بلندتر و استوارتری برداشته شود.

فهرست

۳	چکیده
۵	مقدمه
۶	نقش اصلاح نظام مالیاتی
۹	خصوصی سازی واقعی
۱۲	تعریف و مفهوم خصوصی سازی
۱۲	خصوصی سازی برای چه؟
۱۴	اشکال خصوصی سازی
۱۴	شرایط خصوصی سازی
۱۵	عوامل مؤثر بر خصوصی سازی
۱۶	وضعیت خصوصی سازی در ایران
۲۰	تمرکززدایی مالی و نقش دولت‌های محلی
۲۵	ضرورت سازگاری تحقق اهداف کوتاه مدت - میان مدت و بلندمدت
۲۶	استقلال واقعی بانک مرکزی
۳۱	چگونگی شکل گیری حکمرانی خوب
۳۲	شاخص های اندازه گیری حکمرانی خوب
۴۰	خلاصه و نتیجه گیری
۴۳	منابع

چکیده

بی‌تردید پیاده‌سازی الگوهای پیشرفت بدون لحاظ مقتضیات اقتصادی، فرهنگی، و اجتماعی جوامع، به نتایج و چشم‌اندازهای مطلوب رهنمون نخواهد شد. این نکته ما را همگام با بیانات مقام معظم رهبری به این اصل اساسی رهنمون ساخته است که «پیشرفت برای همه کشورها و همه جوامع عالم، یک الگوی واحد ندارد. پیشرفت در کشور ما - با شرایط تاریخی ما، با شرایط جغرافیایی ما، با اوضاع سرزمینی ما، با وضع ملت ما، با آداب ما، با فرهنگ ما و با میراث ما - الگوی ویژه خود را دارد».

هدف تکنگاشت حاضر بررسی نقش و جایگاه ویژه اقتصاد بخش عمومی و ضرورت اصلاحات اساسی در آن به‌عنوان محور اصلی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت می‌باشد. به نظر نگارنده امکان پیشرفت پایدار در کشور، بدون اصلاحات اساسی در اقتصاد بخش عمومی کشور، امکان‌پذیر نمی‌باشد. نیاز اصلاحات اساسی در بخش عمومی به دلیل نارضایتی از عملکرد این بخش با توجه به تجربه کشور در ۳۰ سال گذشته می‌باشد. عدم توانایی تأمین هزینه‌های جاری دولت از مالیات‌ها که در تمامی برنامه‌های اقتصادی پنج‌ساله و برنامه‌های اقتصادی خاص بین برنامه‌ها نظیر طرح ساماندهی اقتصاد کلان مورد تأکید قرار گرفت، اما هیچ‌گاه نه‌تنها عملی نشد بلکه وضعیت پس از یک دوره تقریباً ۳۰ ساله (۱۳۶۵-۱۳۹۲) فرقی نکرده است؛ به‌گونه‌ای که در دوره فوق فقط حدود ۴۰ درصد هزینه‌های جاری دولت از مالیات‌ها تأمین شده است. این امر باعث شده که باوجود تمایل به تخصیص درآمدهای نفتی به سرمایه‌گذاری جهت تأمین اهداف توسعه پایدار و رشد اقتصادی این امر تحقق نیافته و دولت ناگزیر متوسل به استقراض از بانک مرکزی و تبیین آن به‌عنوان نوعی درآمد (کیک حق‌الضرب) به‌جای بدهی تورم‌ساختاری را در کشور ایجاد نموده که این جانب چندین سال قبل از آن به‌عنوان پدیده مالی تورم در

کشور یاد نمودم که هنوز هم بر آن تأکید دارم. لازم به توضیح است که اصلاحات اساسی در بخش عمومی مستلزم همراهی سایر سیاست‌ها و گهگاه پیش‌نیازهایی دارد که در موفقیت و ایجاد پیشرفت اقتصادی نقش تعیین‌کننده‌ای دارند. در این راستا در نوشتار حاضر، نقش اصلاح نظام مالیاتی، خصوصی‌سازی واقعی همراه با رقابت، تمرکززدایی مالی و نقش دولت‌های محلی، استقلال واقعی بانک مرکزی، نقش نهادهای لازم جهت بررسی عملکرد دقیق و ضرورت سازگاری تحقق اهداف کوتاه‌مدت (بودجه) و میان‌مدت (برنامه) و بلندمدت (چشم‌انداز اقتصادی)، سرمایه اجتماعی و مهم‌تر از آن به نظر این‌جانب سرمایه اخلاقی لازم توجه به متغیرهای نهادی و حکمرانی خوب با تأکید بر ارتباط صمیمانه دولت با مردم برای همکاری آن‌ها در اجرای موفقیت برنامه‌های تثبیت اقتصادی در اصلاح اقتصاد بخش عمومی به‌عنوان محور اصلی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، اصلاح مالیات‌ها، استقلال بانک مرکزی، خصوصی‌سازی، کیک حق‌الضرب، سرمایه اخلاقی. تمرکززدایی مالی.